

ANALIZA CRIMINOLOGICĂ A COMPORTAMENTULUI CRIMINAL SUB FORMA DE “MANIFEST”

Șavga Alina,
doctor în drept, conferențiar universitar,
Departamentul Drept penal al Facultății de Drept a
Universității de Stat din Moldova

Pozneacova Veronica,
studentă, anul II,
Universitatea de Stat din Moldova

The complexity of the criminal phenomenon is manifested by the presence of many factors that encourage a person to commit a crime. One of the criminological theories that explain the motivation of criminal behaviour is The New Criminological Theory. This theory analyzes the reasons which encourage a person to commit one of the gravest crimes. These offences are committed as a form of protest against the existing social order. For example, terrorist acts represent the crime, that is committed to change the contemporary social structure. This article is a study dedicated to analyzing the New Criminology Theory. In this context, we highlight the essence of the concept of crime as a manifest. These crimes are based on philosophical, political and religious ideas. This research paper focuses on the formulation of the features characteristic of these crimes.

Keywords: New Criminology, crime, terrorism, manifest, criminogenic factor

Evoluția criminologiei ca știință a fost marcată de numeroase controverse teoretice privind explicarea cauzalității comportamentului criminal. În acest sens, își fac apariția și este dezvoltat un spectru diversificat de teorii, care tratează această problemă prin diferite prisme: unele privesc comportamentul criminal ca pe o extensie a comportamentului uman în societate; altele se opresc asupra caracteristicilor legii penale și a procedurii de aplicare a acesteia; a caracteristicilor criminalilor și nu în cele din urmă, prezintă istoria, structura și funcționalitatea sistemului justiției în țara respectivă [1, p.52], fac referiri la relația dintre caracteristicile pedepsei care se aplică infractorului (adică certitudine și severitate) și coeficientul de comportament criminal în

societate, se raportează la caracteristicile biologice, psihologice și sociale ale indivizilor cu ceea ce i-a angajat în comportament deviant, fac afirmații bazate pe caracteristicile indivizilor la ceea ce va fi catalogat drept criminal către justiție.[2, p. 386]

Este cunoscut faptul că pe parcursul timpului, istoria gândirii referitor la societatea umană, a fost dominată de două tendințe în explicarea fenomenelor care apar atunci când interesele și valorile societății au fost supuse unor convulsii sociale. În primul caz, teoreticienii au susținut că există o tendință consensuală care constă în aceea că societatea își are pilonul de stabilitate în consensul care intervine între membrii societății și valorile sale, statul fiind forma de organizare care vine și protejează interesul public. Cum societatea are în componența sa grupuri ale căror valori și interesele intră în conflict, statul este acela care intervine și mediază între acestea pentru protejarea interesului social general. [3, p.372] În al doilea caz, tendința conflictuală își motivează argumentele pe faptul că într-o societate, inevitabil, există grupuri de indivizi ale căror valori și interese sunt în conflict. Grupurile de oameni care au o suficientă putere pot interveni pentru protejarea valorilor și intereselor sale, astfel că acestea sunt cele care controlează și modalitățile prin care poate acționa statul pentru menținerea ordinii juridice. Cea mai cunoscută teorie a stărilor de conflict este Teoria Marxistă, din care derivă și Teoria Noii Criminologii pe care ne-am propus-o drept scop de investigare.

Un impuls pentru apariția Noii Criminologii au servit revoltele sociale care izvorăsc din contestarea inegalităților sociale prin apariția mișcărilor feministe și luptei pentru drepturile civile. În perioada raportată mișcarea contraculturală și-a atins apogeul, iar politica promovată de autoritate a fost pusă la îndoială. Aceste schimbări au fost reflectate în muzica, literatura și arta vremii. Începând cu anii 1960, filozofii au început să pună la îndoială unele dintre metodele de cercetare științifică, cum ar fi conceptele de „cauză” și „efect”, determinismul și posibilitatea existenței adevărului științific obiectiv (Kuhn, 1962; Feyerabend, 1976). [4, p.81] Observăm că, teoria Noii Criminologii apare în momentul tensionării situației în cadrul relațiilor sociale, care s-a manifestat preponderent prin dezacordul societății civile cu politica promovată de stat, cât și din cauza elaborării unor noi metode de cercetare științifică, care argumentează devierea de la conceptul general acceptat de „cauză” și „efect”.

În aceste circumstanțe școala Noii Criminologii este poziționată de unii cercetători ca teorie conflictuală nonmarxistă, iar de alții ca cea neomarxistă, care include în sine două curente: *primul* - apărut în S.U.A. în anul 1970, fiind susținut în lucrările lui Richard Quinney și *secundul* - apărut în Anglia, dezvoltat din perspectiva reacției sociale în lucrările lui Taylor, Walton și Young, constitu-

indu-se ca o critică radicală atât a teoriilor pozitivistice, cât și a celor psihologice. [5, p.200-202]

Crearea unei realități sociale a crimei este văzută de R. Quinney, principalul promotor al Noii Criminologii în SUA, ca un act politic în care se pune accentul pe status-quo și pe existența relațiilor de forță. [6, p.317-341] În fundamentarea teoriei sale, autorul a pornit de la premisa că conceptul infrațiunii este elaborat de persoanele care exercită efectiv puterea de stat, iar crima nu există în realitatea obiectivă, reprezentând doar faptă catalogată ca infrațiune de guvernanți. Astfel, rezultă că crima este văzută ca un act politic care este elaborat pentru a apăra interesele grupului dominant în defavoarea grupului dominat.

R. Quinney considera că obiectul criminologiei este în mod invariabil folosit de sistem pentru reintegrarea relațiilor sociale existente, iar dacă nu poate fi folosit, atunci să fie ignorat. Această concluzie l-a condus spre adoptarea unei poziții radicale în care se conturează construcția unor noi realități sociale bazate pe relații sociale mul mai echilibrate. [6, p.317-341]

Cercetătorul ajunge la această concluzie pornind de la susținerea pleneră a ideii subiectivității lumii care ne înconjoară, în conformitate cu care oamenii percep lumea pornind de la ideile și credințele proprii, neavând acces la realitatea obiectivă, care nu este influențată de experiența lor. Prin urmare, comportamentul criminal diferă de comportamentul noncriminal numai prin faptul că este considerat ca atare de majoritatea absolută a populației, iar crima nu există în realitatea obiectivă, ci constituie doar o categorie relativă, determinată de persoanele care dețin puterea de stat. Astfel, concepții diferite cu privire la o faptă criminală pot fi create și prezentate ca părți ale unui proces politic de promovare a unui set particular de valori și interese. [3, p.379-380]

R. Quinney susținea că conceptele despre crimă... sunt construite cu intenția doar să satisfacă imaginația. Noi sfârșim mai degrabă cu unele realități decât cu altele pentru motivul că cineva are întotdeauna ceva de protejat prin perpetuarea unei anumite viziuni a realității... Realitatea crimei care este construită pentru fiecare dintre noi, de acei care se află la putere, este realitatea pe care suntem tentați să o acceptăm, ca fiind a noastră. Făcând așa, noi suntem de acord cu cei care au puterea și autoritatea de a-și pune în lucru acțiunile care le promovează cel mai bine interesele.” [7, p.304] Din ideea lansată desprindem că varietatea crimelor prevăzute de legislație diferă doar datorită imaginației celor care dețin efectiv puterea de stat și încearcă pe calea legiferării să-și promoveze interesele. Societatea, după părerea criminologului, nu este capabilă să-și formuleze o viziune proprie referitor la conceptul crimei, ci acceptă conceptul promovat de guvernanți pe cale legislativă.

Prin urmare, observăm că adepții acestei noi concepții resping ideea că dreptul ar reprezenta voința majorității ridicată la rang de lege și susțin că comportamentul deviant nu este nici rezultatul acțiunii unor forțe exterioare și nici rezultatul unor influențe interne, ci un produs al liberei voințe. Infractorul se consideră a fi un individ cu liberă exprimare, dotat cu o voință neinfluențabilă. [5, p.200-202] În fundamentarea conceptului respectiv, autorii pornesc de la considerația că omul este dotat cu inteligență și rațiune și aceste două caracteristici sunt cele care stau la baza explicării comportamentului său. [1, p.58] Așadar, oamenii sunt în măsura de a se înțelege pe ei înșiși și, ca atare, ei vor acționa pentru promovarea propriilor interesele. [8, p.59] Observăm că criminologii fundamentează conceptul comportamentului uman liber ales. Se consideră că crima trebuie să fie privită ca un produs al voinței individuale a persoanei care, înainte de a comite fapta, analizează costurile comiterii infracțiunii, și ce poate câștiga dar și ce poate pierde. [3, p.82] Teoria respectivă neagă atât cauzele interne, cât și cauzele externe ale comiterii infracțiunii, fundamentând o viziune în conformitate cu care fiecare persoană alege comportamentul criminal, fiind conștientă de gradul prejudiciabil al faptei comise și al urmărilor care vor surveni.

Analiza conceptului comportamentului uman liber ales permite să afirmăm că dreptul penal, cu sistemul său de sancțiuni, și criminologia, cu preocupările de prevenire și resocializare a infractorului, sunt inutile față de faptul că infractorul este dotat cu libera voință de exprimare. Infractorul nu face altceva decât să-și exprime protestul împotriva structurilor sociale nedrepte, care nu asigură egalitatea reală politică, economică, socială [9, p.82-83], sau culturală. În consecința, nu există infractori, ci sisteme sociale criminogene. [10, p.111] Are importanță ordinea de stat existentă, forma de guvernământ, regimul politic, cât și nivelul de trai asupra comportamentului criminal, inegalitatea socială fiind principala cauza care determină persoana să comită infracțiuni. R.Quinney adoptă o poziție diferită de cea a altor cercetători, care, de regulă, văd în infractor principala cauza a suferințelor victimei, care aduce atingere celor mai importante valori sociale, ca urmare fiind necesară reprimarea comportamentului infracțional și tragerea la răspundere penală a infractorului. Analiza complexă a comportamentului infracțional denotă că reducerea ratei criminalității este posibilă doar în cazul reformării ordinii de stat existente, în cea care nu va fi ghidată de interesele categoriei sociale care deține efectiv puterea de stat, ci va promova interesele tuturor păturilor sociale prezente în societate.

Referindu-ne la școala engleză a noii criminologii, trebuie să remarcăm faptul că cercetătorii Ian Taylor, Paul Walton și Jock Young dau naștere unei cri-

minologii radicale sau critice, teorie de orientare neo-marxistă ce apare după publicarea în 1973 și 1975 a două lucrări importante.¹ Se propune un model formal explicativ al crimei, care n-ar fi altceva decât rezultatul unei stări conflictuale între individ și structurile politice și economice caracteristice capitalismului. [11, p.203-205] Astfel, analiza situației politice existente ajută la înțelegerea originilor unui act deviant. [4, p.82] Observăm o legătură tangențială cu ideile promovate de R.Quinney, or atât cercetătorul american, cât și criminologii englezi, pornesc de la teoria conflictuală, identificând conflictul individului cu structurile sociale existente. Diferența substanțială între școala americană și cea engleză a noii criminologii se manifestă prin faptul că Ian Taylor, Paul Walton și Jock Young subliniază conflictul individual al persoanei cu structurile sociale existente, iar R.Quinney a remarcat conflictul care se formează între diferite structuri sociale existente.

În cadrul teoriei Noii Criminologii poziția infractorului se caracterizează printr-o dublă ipostază: el este o victimă atât a societății, cât și a justiției penale. Autorii consideră că unul din factorii criminogeni principali este inegalitatea oportunității inerente societății capitaliste moderne, care rezultă din inegalitatea de clasă și de sex sau inegalitate etnică. [12] Prin urmare, inegalitatea socială reprezintă originea actului infracțional, iar persoana este forțată să săvârșească crima, neavând o altă posibilitate pentru a-și exprima dezacordul cu politica promovată de conducerea de stat. Infractorul este poziționat ca victima societății, fiind condamnat de oamenii din jur pentru comiterea infracțiunii. Suplimentar, el este condamnat și prin intermediul justiției penale. Astfel, infrațiunea se constituie ca un act politic prin care delincentul își exprimă refuzul și nemulțumirea față de organizarea socială existentă.

Atestăm că versiunea britanică se lansează sub deviza de “comportament deviant”, care poate fi mai degrabă considerată o acțiune umană autentică, decât produsul unor forme de individualism ori patologie socială. În consecință, devianța a fost văzută ca o manifestare a diversității umane. Iar incriminarea deviantei a fost considerată o necesitate socială, fără legătură cu calitatea comportamentului. Astfel, unica posibilitate de a lupta cu creșterea criminalității este schimbarea orânduirii sociale, nu și tragerea la răspundere penală a infractorilor. [12]

Referindu-ne la aplicabilitatea practică a teoriei Noii Criminologii, trebuie să remarcăm faptul că aceasta explică plenar conceptul infracțiunilor sub forma de „manifest”, săvârșite din cauza dorinței de a schimba lumea din jur și

---

¹ Taylor I., Walton P., Young J., *The New Criminology: For a Social Theory of Deviance*, London, Routledge and Kegan Paul, 1973 și *Critical Criminology*, London, Routledge and Kegan Paul, 1975.

nemulțumirii de ordinea socială existentă. La baza crimei ca „manifest” pot fi atât idei de ordin filosofic, politic, cât și religios.

Un exemplu elocvent al infrațiunii bazată pe promovarea unui concept filosofic este cazul actelor de terorism săvârșite de Theodore Kaczynski, care trimitea explozive prin poștă. Printre jertfele acestuia sunt oamenii de știință care lucrează în domeniile ingineriei, biologiei, geneticii, psihologiei, cei care studiază personalitatea și comportamentul uman, directorii companiilor aeriene, lobbyiștii industriali ș.a. Motivul comiterii infrațiunilor a devenit evident în septembrie 1995, când T.Kaczynski a trimis o scrisoare oficiilor New York Times și Washington Post, amenințând să organizeze noi explozii și mai distructive dacă manifestul său “Societatea industrială și viitorul ei” nu va fi publicat. Solicitarea lui a fost îndeplinită. [13]

Esența manifestului era următoarea: revoluția industrială reprezintă un dezastru pentru omenire. Tehnologia face viața inutilă, oamenii sunt forțați să “sufere mental, iar în lumea a treia și fizic”, transformându-i în “ produse ale industriei construcțiilor de mașini” și “angrenaje ale mecanismului social”, spre deosebire de oamenii sistemului comunitar primitiv. S-a dorit inițierea luptei împotriva sistemului industrial cu ajutorul unei revoluții îndreptate împotriva ordinii economice și tehnologice existente, fără a atinge clasa politică dominantă [14]. Pentru ca manifestul să ajungă la publicul larg T.Kaczynski considera că trebuie să facă ceva extraordinar. Ceva care va face o impresie! [13] Manifestul a dezvăluit logica specifică a acțiunilor autorului: toți cei care au distrus direct sau indirect natura, au fost victimele actelor de terorism.

Pentru a răzbuna sistemul, pentru a exprima nemulțumirea față de industrializarea continuă a societății și distrugerea permanentă a naturii de omenire, T.Kaczynski considera că metodele violente reprezintă singura soluție a problemelor civilizației industriale. Recuperarea încrederii în posibilitatea reformării societății poate fi asigurată doar prin recurgerea la actele de violență, care reprezintă singura modalitate de a provoca prăbușirea sistemului tehnico-industrial.

Actele teroriste săvârșite de T.Kaczynski pot fi interpretate ca răspuns la activitatea oamenilor care distrug natura, arătându-le că și natura poate distruge omenirea. Factorul criminogen care a determinat recurgerea la actele de terorism este unul social, fiindcă comiterea crimelor a fost provocată de dorința de a atrage atenția omenirii asupra creșterii industrializării care duce la restrângerea autonomiei personale a oamenilor, cât și asupra distrugerii permanente a naturii din cauza progresului tehnico-industrial.

Referindu-ne la conceptul crimei ca „manifest” bazat pe ideile politice trebuie să remarcăm faptul că aceasta se manifestă prin comiterea actelor de tero-

rism politic, care este caracterizat prin faptul că elementul subiectiv al infrațiunii este unul de ordin politic, actul de teroare este îndreptat împotriva statului, organelor sale sau reprezentanților săi, împotriva organizării sale politice sau formei de stat. Acesta are ca scop, ruperea relațiilor diplomatice, nimicirea sau înlăturarea din post, prin agresiune, a unor lideri politici și șefi de state, care nu mai au capacitatea de a influența politica externă. Acest tip de terorism se deosebește de toate celelalte prin faptul că implică puterea politică ca instrument principal de menținerea lui pe poziții. [15]

Spre deosebire de alte tipuri de terorism, cel politic se manifestă sub mai multe forme care, de regulă, sunt determinate de diverși factori, cum sunt actorii, scopul, mediul, ținta acțiunilor teroriste. De exemplu, după clasificarea lui Constantin Onișoru [16], formele terorismului politic se încadrează în câteva categorii relevante: 1. terorismul explicit sau implicit pus în aplicare de majoritatea statelor cu regimuri totalitare; 2. terorismul exercitat de organizațiile politice extremiste (majoritatea organizațiilor teroriste din Europa și America Latină, spre exemplu, au la bază, ideologii de natură comunistă, unele de natură neo-nazistă sau din sfera a ceea ce am putea numi „exclusivism” sau „fundamentalism”) [17, p.254, 465]; 3. terorismul practicat de persoane influente, grupuri de interese, grupuri de presiune, lobby, etc. 4. terorismul puterii discreționare, cunoscut ca terorism împotriva intelectualității și a gândirii libere, identificat astăzi în Coreea de Nord, Nigeria etc.

Formele de manifestare ale terorismului politic sunt numeroase, pornind de la terorismul exercitat de organizațiile politice extremiste și până la terorismul practicat de persoane influente, grupuri de interese etc. Obiectivele terorismului politic vizează în principal cucerirea puterii politice prin violență, opoziția la imperialism, lupta pentru reforme sociale, lupta pentru putere și influență, lupta pentru imagine, lupta pentru identitate, crearea și întreținerea stării de haos. [15]

Un exemplu elocvent al conceptului crimei ca manifest, bazată pe ideile politice reprezintă *terorismul revoluționar în Imperiul Rus*, care s-a manifestat prin recurgerea sistematică la violență, prin comiterea actelor teroriste împotriva oficialilor și a reprezentanților puterii de stat de partidele și mișcările politice de stânga în a doua jumătate al sec.XIX-lea – începutul sec.XX cu scopul realizării revoluției sociale în Imperiul Țarist. [18, p. 9, 13] În cadrul terorismului revoluționar pot fi evidențiate convențional următoarele etape: 1) 1861–1866 terorismul perioadei „Marelor reforme” care se caracterizează prin radicalizarea studențimii; 2) 1877–1881 perioada confruntării între teroriștii populari și forțele guvernamentale; 3) 1904–1907 perioada luptei deschise între teroriști și forțele armate ale Imperiului. [18, p. 23] [19]

Terorismul revoluționar s-a început de la propaganda pașnică suprimată de forțele guvernamentale, care a determinat recurgerea la agitație revoluționară soldată fără succes și urmată de teroare. Printre cauzele răspândirii ideologiei teroriste în Rusia în a doua jumătate a secolului al XIX-lea pot fi menționate următoarele: creșterea contradicțiilor între reprezentanții puterii de stat și opoziție, revoluțiile în unele țări Europene, diminuarea rolului religiei în viața oamenilor [20], dominarea nihilismului, manifestat prin negarea valorilor sociale, ineficiența metodelor legale în lupta cu terorismul, greșelile tactice ale guvernării lui Alexandru II.

Printre trăsăturile caracteristice ale terorismului revoluționar se identifică scopul principal al activității teroriștilor radicali, care este văzut ca „regulatorul regimului politic în țară”, la care se recurge în dependența de politica statală promovată de autoritățile publice sau ca o metodă de agitație pentru dezorganizarea clasei de guvernare pentru a o determina să meargă la anumite cedări în favoarea revoluționarilor. Teroriștii tindeau spre provocarea schimbărilor politice în țară prin eliminarea fizică a țarului și a apropiaților acestuia, care trebuiau să ducă la destabilizarea întregului sistem de guvernare. [20]

Referindu-ne la explicarea conceptului terorismului revoluționar de teoria Noii Criminologii, constatăm prezența unui protest cu ordinea politică și socială existentă în Rusia Țaristă în sfârșitul sec.XIX începutul sec.XX. Plus la aceasta, conceptul terorismului revoluționar denotă aplicabilitatea practică a teoriei elaborate de R. Quinney, deoarece se bazează pe conflictul între două segmente ale societății: nobilimea și susținătorii regimului țarist, pe de o parte, și revoluționarii care luptau pentru schimbarea ordinii de stat existentă, pe de altă parte. Observăm promovarea intereselor nobilimii care exercita puterea de stat prin intermediul legilor adoptate. În perioada Imperiului Țarist și a monarhiei absolute întreaga puterea de stat era concentrată în mâinile regelui, de aceea putem să constatăm că mecanismul legitimității puterii de stat era absolut inaplicabil în acea perioadă de timp. Prin urmare, întregă construcție a puterii de stat în Rusia Țaristă arată aplicabilitatea ideilor elaborate de R. Quinney, Ian Taylor, Paul Walton și Jock Young, care subliniau tendința de promovare a intereselor proprii de guvernanți în defavoarea celor guvernați. Plus la aceasta, în cadrul mișcării terorismului revoluționar este evidentă și reacția socială împotriva comiterii actelor de terorism, fiindcă revoluționarii nu au fost susținuți de majoritatea populației, fiind condamnați atât de societate, cât și de justiția penală.

O altă formă de manifestare delictuală, comiterea căreia este explicată plenar de teoria Noii Criminologii, este crima ca „manifest” bazată pe idei re-

ligioase, care se exteriorizează prin apelarea la terorismul religios ca asocieră dintre religie și terorism. [15] Terorismul religios constituie una dintre cele mai timpurii varietăți ale terorismului, fiindu-i proprii trăsăturile principale ale acestui fenomen social-politic periculos. [21] În prezent, motive religioase sunt invocate de circa 20% dintre grupările teroriste care acționează pe glob.[15] Terorismul religios este, probabil, cea mai periculoasă formă de terorism și, cu siguranță, cea mai dificil de combătut datorită fanatismului cu care acționează adeptii acestuia. Majoritatea sunt dispuși să-și dea viața pentru cauza lor, fără a avea resentimente. Or, când terorismul este consfințit de normele religioase, actele lui devin deosebit de sângeroase. [21]

Terorismul religios s-a evidențiat întotdeauna print-o serie de particularități specifice care se referă la așa aspecte ca fundamentul ideologic, baza socială, modul de organizare etc. Spre deosebire de corespondentele lor seculare, grupările teroriste religioase sunt, prin natura lor, motivate de considerații religioase, dar și de chestiuni politice specifice contextului căruia îi aparțin. Situația este caracteristică mai ales pentru grupările teroriste musulmane, căci religia și politica pot fi cu greu separate în cazul Islamului. [21]

Drept cauză a terorismului religios și etnic poate fi invocat eșecul economic din unele regiuni ale lumii. De asemenea, o serie de acte teroriste de natură religioasă sunt comandate de lideri extremiști, apariția acestora fiind strâns legată de nivelul de trai foarte scăzut, existent în majoritatea statelor musulmane: Afganistan, Palestina, Irak, Iran, etc. Trebuie să remarcăm faptul că numărul de victime, produse de actorii organizațiilor teroriste religioase, este în continuă creștere, preponderent fiind folosite arme cu ridicat potențial distructiv. Terorismul nu aparține nici unei religii, fie ea creștină, iudaică sau islamică, ci este produsul unui nucleu de extremiști aflați în imposibilitatea de a-și atinge obiectivele în mod pașnic și democratic [22].

Analizând evoluția fenomenului terorist și modul în care este acesta perceput, Bruce Hoffman, director al biroului din Washington al Rand Corporation, conducător al echipei de cercetare privind terorismul și fost director al Centrului pentru Studiul Violenței Politice din Scoția, a identificat în lucrarea «Inside Terrorism» (1998) trei particularități ale terorismului religios [44]: 1) are preponderent o funcție transcendențială și nu una politică – este un răspuns direct la un imperativ teologic; 2) contrar teroriștilor seculari, teroriștii religioși caută adesea eliminarea unor categorii larg definite de dușmani și nu iau în considerație consecințele politice contraproductive ale uciderii nediscriminatorii (nu se tem de represalii); 3) nu încearcă să recurgă la alte entități decât cea proprie. [15]

De asemenea, ca particularitate ce delimitează acest tip de terorism de altele și dă măsură potențialului său catastrofic, violența religioasă este condiționată în primul rând de fanatism. Indiferent de filonul dogmatic din care-și trage valorile fundamentale, nici o religie recunoscută oficial nu îndeamnă la vătămarea semenilor. Interpretarea extremă, fundamentalistă, străină valorilor de bază ale unei religii, constituie condiția *sine qua non* a recurgerii la violență. Normele sociale sunt desconsiderate din start, iar raționalitatea acțiunilor, fie se raportează la valori străine acestora, fie lipsește cu desăvârșire. Deși, poate fi întâlnit și la alte forme de terorism, fanatismul este un element central al motivației atentatorului sinucigaș sau al celui care este dispus să folosească arme chimice pentru exterminarea semenilor. În această logică teroarea nu mai constituie un mijloc asimetric de obținere a unor avantaje prin practici ilegale, ci devine un scop în sine. [15]

Concluzionând cele expuse mai sus, trebuie să remarcăm faptul că printre factorii de risc care determină persoanele să recurgă la activitatea teroristă se numără situația politică instabilă din țara de proveniență, care se manifestă prin declanșarea războaielor civile, conflictelor armate sau restricțiilor excesive asupra libertăților cetățenilor. Comiterea actelor de terorism nu reprezintă un scop în sine, ci doar un mijloc de a se exprima, de a fi auzit, de a atrage atenția asupra problemelor actuale ale societății. Dezacordul cu ordinea socială existentă trezește dorința de reformare a societății.

Importanța teoriei Noii Criminologii se rezumă la abordarea complexă a comportamentului infracțional și a cauzelor determinante, totodată, atrăgând atenția la rolul statului în provocarea comportamentului criminal, care ia naștere din protestul împotriva structurilor sociale existente și din conflictul dintre diferite segmente ale societății. Analiza cauzelor care provoacă comiterea celor mai complexe infracțiuni ca, de exemplu, terorismul, contribuie la identificarea potențialilor infractori și la realizarea unei politici penale eficiente de prevenire a criminalității.

Referințe:

1. AMZA, T. *Criminologie*, București: Lumina Lex, 1998, 342 p.
2. BULAI, C. *Premise teoretice și metodologice ale cercetării criminologice*, în. „Studii și cercetări juridice”, Nr.3, a.1970, p.386, citat după AMZA, T. *Criminologie*, București: Lumina Lex, 1998, 342 p.
3. AMZA, T. *Criminologie teoretică, Teorii reprezentative și politica criminologică*, București: Lumina Lex, 2000, 816 p.
4. Jonathon M. HEIDT *The evolution of criminological theories*, In the School of Criminology Faculty of Arts and Social Sciences SIMON

- FRASER UNIVERSITY Fall, 2011, 420 p. http://summit.sfu.ca/system/files/iritems1/12035/etd6941_JHeidt.pdf
5. CIOBANU, I. A. *Criminologie*; Vol. I, Chișinău: Cartdidact, (Tipografia „Reclama”), 2007, 210 p.
  6. QUINNEY, R. *From Repression to Liberation*, în Robert A. Scott and Jack D. Douglas, *Theoretical Respectives on Deviance*, Basic Books, New York, 1972, 373 p.
  7. QUINNEY, R. *The Social Reality of Crime*, Little, Bron, Boston, 1970, 339 p.
  8. POPA, N. *Teoria generală a dreptului*, București: Actami, 1994, 316 p.
  9. GIURGIU, N. *Elemente de criminologie*, Iași: “Chemarea”, 1992, 320 p.
  10. UNGUREANU, A. *Prelegeri de Criminologie*, Iași: Cugetarea, 1999, 535 p.
  11. STĂNOIU, R.M. *Introducere în criminologie*, București: Ed. Academiei, 1989, 210 p.
  12. ГИЛИНСКИЙ, Я.И. *Современные тенденции мировой криминологии*, Общие проблемы криминологии 3 (21) 2012 УДК 343.9.01, Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/n/sovremennye-tendent-sii-mirovoy-kriminologii>
  13. Текст: Евгения Щербина Редактор: Егор Мостовщиков Иллюстрации: Галя Полякова *Преклонение история террориста унабомбера* 19 ноября 2019, Disponibil: <https://batenka.ru/worship/unabomber/>
  14. КАЧИНСКИЙ, Т. - *Манифест Унабомбера*, Санкт-Петербург, 2006, 148 p.
  15. OLARU, M. *Tipuri de terorism – particularități și factori determinanți*, Disponibil: <http://www.arduph.ro/domenii/diu-si-terorismul/tipuri-de-terorism-particularitati-si-factori-determinanti/>
  16. ONIȘORU, C. *Terorismul politic. Teorie, tactici, contramăsuri*. Revista Impact Strategic, Nr.1-2/2003, citat după <http://www.arduph.ro/domenii/diu-si-terorismul/tipuri-de-terorism-particularitati-si-factori-determinanti/>
  17. Colectiv de autori, *Dimensiune geopolitică și geostrategică. Războiul terorist. Războiul împotriva terorismului*. București: AISM, 2002, citat după <http://www.arduph.ro/domenii/diu-si-terorismul/tipuri-de-terorism-particularitati-si-factori-determinanti/>
  18. БУДНИЦКИЙ, О. В. *Терроризм в российском освободительном движении: идеология, этика, психология (вторая половина XIX — начало XX в.)*. М.: РОССПЭН, 2000, 399 p.

19. МАНЬКОВ, А.В. *Терроризм в России: исторические аспекты (вторая половина XIX – начало XX века)* Вестник Чувашского университета, 2018, nr. 4 Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/n/terrorizm-v-rossii-istoricheskie-aspekty-vtoraya-polovina-xix-nachalo-xx-veka/viewer>
20. СУВОРОВ, А.И. *Политический терроризм в России XIX-начала XX веков. Истоки, структура, особенности // Социологические исследования.* 2002. № 7. Disponibil: <http://ecsocman.hse.ru/data/877/833/1231/006.SOUVOROV.pdf>
21. FURTUNĂ, P. *Terorismul contemporan al extremiștilor religioși și problemele contracarării lui* Institutul de Relații Internaționale din Moldova, Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Terorismul%20contemporan%20al%20extremishtilor%20religio-si%20si%20problemele%20contracararii%20lui.pdf
22. ARĂDĂVOAICE, G., NAGHI, G., NIȚĂ, D. *Terorism, Antiterorism, Contraterorism*, București: Antet, 1997. Citat după <http://www.arduph.ro/domenii/diu-si-terorismul/tipuri-de-terorism-particularitati-si-factori-determinanti/>

